

de Waag

Zorg voor veiligheid

LVB in de forensische GGZ

26 november 2024

Willemijn van der Bijl
GZ-psycholoog & supervisor VGCT
Programmamanager LVB
de Waag Leiden

Cijfers en percentages

LVB binnen de Nederlandse bevolking: **1,1 miljoen**

55% volgde regulier basisonderwijs (geen speciaal onderwijs)

50% heeft een psychische stoornis of gedragsstoornis

50% maakte ingrijpende gebeurtenis(sen) mee

Binnen de forensische zorg heeft **> 40%** een LVB

Oververtegenwoordiging LVB in de forensische GGZ

> 40%

LVB interacteert met algemene risicofactoren voor crimineel gedrag

Risicofactoren crimineel gedrag

- Egocentrisch denken
- Geen oorzaak-gevolg inzien
- Tekorten probleemoplossing
- Meer impulsiviteit, kortetermijndenken
- Beïnvloedbaar
- Sneller agressief of juist afwachtend
- Beperkt sociaal steunend netwerk en moeite met relaties
- Problemen met vrijetijdsbesteding
- Problemen met wonen, werken, geld
- Middelenmisbruik

Extra kwetsbaarheid bij LVB

- Lager niveau sociaal-emotioneel functioneren
- Vaak gemakkelijke slachtoffers van misbruik
- Vaker psychotrauma, ontwikkelings- en gedragsproblematiek, psychiatrische problematiek

<https://www.youtube.com/shorts/r4musXUsCKU?feature=share>

Kunt u navertellen wat deze man zegt?

de Waag

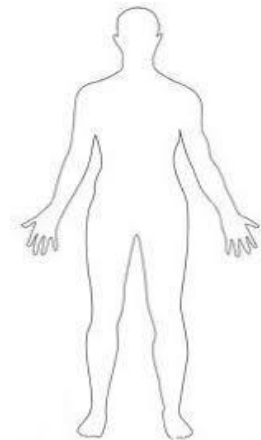
Wat dacht u?

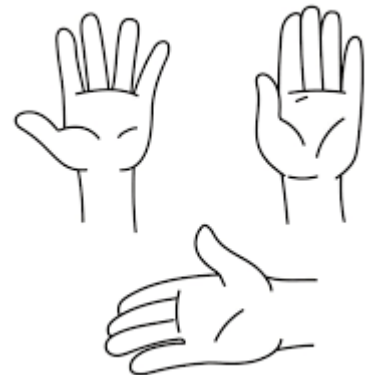
Welke emotie?

Lichamelijke reactie?

Wat deed u?

Overvraging → STRESS

Ik snap hier niks van, ik haak af....

Verklaring LVB

1. Beperking in neuropsychologische functies:
  - *Motivationale/emotionele systeem*: snel laten leiden door emoties en kortetermijnbeloning
  - *Selectie-, acties- en controlesysteem*: snel negatieve conclusies trekken en met agressie reageren
  - *Werkgeheugensysteem*: niet goed kunnen plannen en organiseren
2. Beperkte ondersteuning vanuit het systeem
3. Gevoeligheid voor invloeden vanuit de omgeving

Rachid, Kees en Lars:
de 'LVB-er' bestaat niet

Rachid

Rachid is 's avonds na het eten op straat.

Hij hangt met andere jongeren rond. Ze trappen wat tegen een bal en kletsen wat. Rachid zegt meestal niet zoveel.

Ineens krijgt Rachid een plastic zak in zijn handen. Of hij direct meegaat naar de snackbar.

Rachid wordt naar binnen geduwd. In de plastic zak zit een geladen pistool. Hij moet de snackbarhouder onder schot houden.

Twee jaar PIJ

Kees

Kees is 60 jaar.

Hij woont samen met een vrouw die altijd op hem loopt te vitten.

Kees drinkt veel bier.

Ook exhibitioneert hij in het park.

Hij is onlangs aangehouden.

Hij bekende direct.

Liever in de cel, dan terug naar huis.

Lars

Lars (33) is een boomlange man.

Hij heeft humor en zegt alles recht voor z'n raap.

Hij is gescheiden.

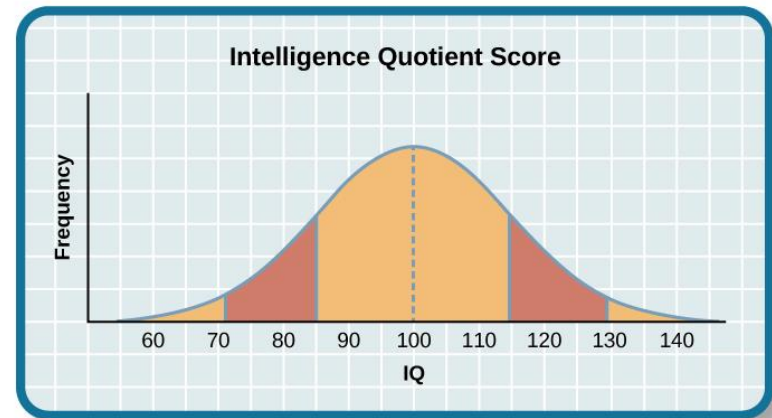
Zijn vriendin trok het niet meer. Er was steeds maar ruzie, wat leidde tot huiselijk geweld.

Hij heeft omgang met zijn dochtertje (6), maar ligt voortdurend overhoop met hulpverleners.

Bij kritiek kan Lars verschrikkelijk kwaad worden.

Hulpverlening in het veiligheidsdomein

- Veel (moeilijke) woorden
- Veel procedures met afkortingen
- Afstand hulpverleners – LVB-clënten
- Frustratie bij hulpverleners
- Angst en vermijding bij LVB-clënten

Licht verstandelijke beperking in de forensische zorg

Onderzoeksinstituut IVO i.o.v. KFZ

Extra gevoelig voor **fysieke behandelomgeving**

- Voorspelbaarheid en routine, flexibel waar nodig
- Huiselijke en ruimtelijke omgeving

Extra gevoelig voor relatie met en houding van **hulpverleners**

- Actief en positief
- Erkenning en bekrachtiging
- Traumasensitief
- Extra gevoelig voor voorspelbare en duidelijke communicatie

Behandeling LVB

1. Aansluiten op LVB

2. Systeem betrekken/opstarten

3. Finetunen: extra stappen zetten in de verbinding, coachend ondersteunen.

1. Aansluiten bij LVB

1. Taalbegrip: makkelijke taal
2. Aanpassen van communicatie
3. Houding aanpassen
4. Geef tijd om te wennen
5. Aansluiten bij de persoon
6. Aanpassen van de ondersteuning
7. Sociaal netwerk inschakelen

Communicatie en bejegening: do's en don'ts

Don'ts

- Kinderlijk taalgebruik
- Meegaan in straattaal of amicale taal van cliënt
- Te brede vragen (“Hoe gaat het?”, “Hoe was het vroeger thuis?”, “Hoe is je schoolcarrière verlopen?”)
- Sturende vragen (“Heb je een goede band met je moeder?”, “Heb je begrepen wat ik net zei?”)
- Over iemands hoofd heen praten als een begeleider, partner of Reclassering meekomt
- Te veel onderwerpen in te snel tempo
- Jargon wordt niet als zodanig herkend

Do's

- Gebruik eenvoudige woorden
- Sluit aan bij taalgebruik van cliënt
- Maak je vragen concreet
- Breng structuur aan in het gesprek, zowel in het begin als tijdens het gesprek (“Ik kom zo terug op je werk, want ik wil eerst nog iets vragen over je school.”)
- Vat samen wat je gezegd hebt
- Check of cliënt je goed begrepen heeft
- Houd rekening met schaamte en zelfoverschatting
- Neem zelf de verantwoordelijkheid voor misverstanden

2. Samenwerken met het systeem

Familie

Professionele
hulpverlening

Aanmelden voor
professionele
hulpverlening

3. Finetunen: Extra stappen zetten!

Uitdagingen in de behandeling

- Cliënt is ontrouw aan afspraken.

Tip: dag van tevoren appje met reminder sturen, bellen, reistijd bespreken, praktische voorwaarden bespreken.

- Cliënt komt niet opdagen. Hij heeft nooit met het openbaar vervoer gereisd en heeft niet ingecalculeerd dat dit veel tijd kost.

Tips: Haal de client op van het busstation (als eerste stap om zelfstandig te laten reizen). Coach of familie inschakelen om hem te helpen met de reis naar de zorginstelling.

- Cliënt komt te laat. Hij durft het gebouw niet in te komen.

Tip: Stuur de client van tevoren een foto van de balie bij de ingang van het gebouw.

Uitdagingen in de behandeling

- Cliënt onthoudt niet wat er de afgelopen week is gebeurd.

Tips:

- Laat cliënt een foto van activiteiten of situaties maken.
  - Geef concrete instructies wat er per dag opgeschreven/ genoteerd kan worden, zoek samenwerking met de begeleiding.
-
- Transfer- en generalisatieprobleem: het geleerde wordt niet toegepast en wordt niet veralgemeniseerd.

Tip:

- Oefen in veel verschillende situaties, met steunfiguren.

Uitdagingen in de behandeling

- Cliënt onthoudt niet wat er is besproken.

Tips:

- Herhaling, begin sessie met de belangrijkste boodschap van de vorige sessie
- Visuele ondersteuning
- Doe-opdrachten
- Schrijf naslag samen met cliënt
- Laat cliënt één punt wat hij meeneemt uit het gesprek noteren in telefoon of boekje
- Overweeg kortere afspraken

Uitdagingen in de behandeling

- Gesprek met cliënt komt niet op gang.

Tips:

- Er wordt een te algemene vraag gesteld zoals: “Hoe was je week?”
  - Bedenk een concrete vraag die je wilt stellen: “Wat ging er goed deze week?”, “Wat ging er minder goed deze week?”
-
- Cliënt komt niet aan bij een andere hulpverlener, hij vindt dit te stressvol.

Tip:

- Fysiek meegaan met de cliënt in de doorverwijzing naar instanties.

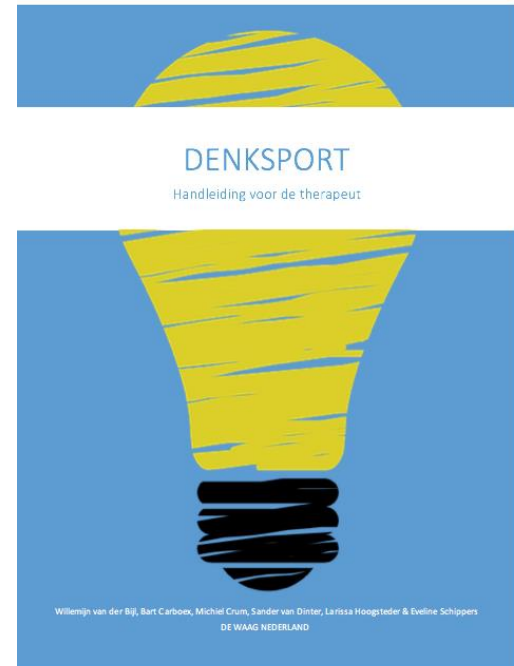
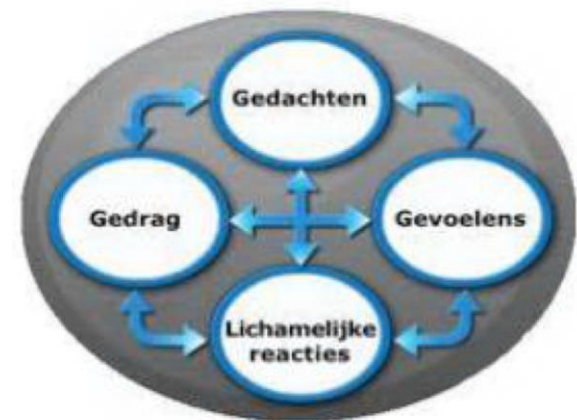
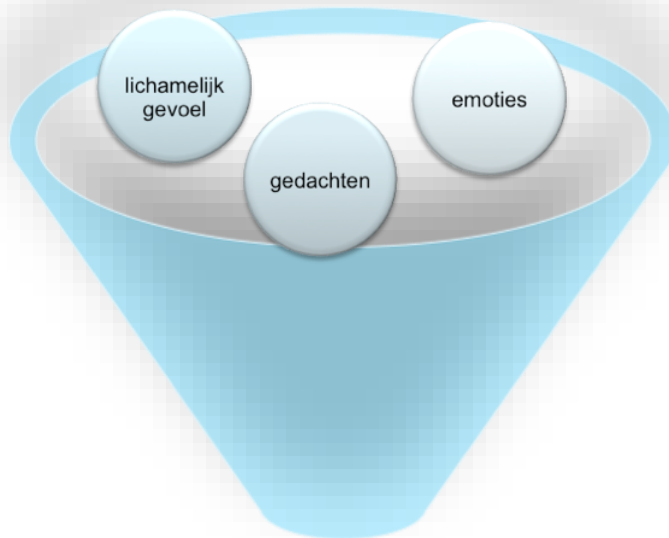

Aanbod bij de Waag voor LVB

Basisbehandeling: DENKSPORT

Meer tussenstappen nodig!

- Cognitieve gedragstherapie bij LVB?
- Eerst grondverf aanbrengen...

Accenten behandeling bij LVB

1. Investeren in randvoorwaarden voor (slagen) behandeling
2. Werken aan de sterke kanten (succesidentiteit en positief zelfbeeld)
3. Probleemoplossend vermogen vergroten en leren hulp toelaten
4. Impulsbeheersing en emotieregulatie
5. Stresshantering: leren omgaan met spanningen
6. Fysiek meegaan met de cliënt bij doorverwijzing naar instanties

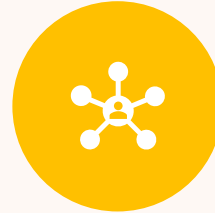
Take Home Messages bij LVB

VOORKOM OVERVRAGING,
HOUD HET OVERZICHTELIJK

TAAL & COMMUNICATIE:
OEFEN IN GEMAKKELIJKE
TAAL

INVESTEER IN DE RELATIE
ONDERSTEUN WAAR NODIG

SYSTEEM ACTIVEREN EN
BETREKKEN

WERK AAN
SUCCESENTITEIT:
EMPOWEREN!

MAAK FLEXIBEL GEBRUIK
VAN PROTOCOLLEN

AANDACHT VOOR:
STRESSREGULERING,
IMPULSBEHEERSING EN
ZELFBEELDVERSTERKING

de Waag

Zorg voor veiligheid

Bedankt voor uw aandacht!

Contactgegevens:

wvanderbijl@dewaagnederland.nl

www.dewaagnederland.nl

info@dewaagnederland.nl

